

Dangerous Syndrome of Employment Recommendations in the Public Sector of Iran: What Should the Islamic Parliament of Iran Do?

Hassan DanaeeFard*

Professor, Public Administration Department, Faculty of Management and Economics, Tarbiat Modares University, Tehran, Iran

Abstract:

The Iranian government needs adequate human resource to perform its functions in the realm of national governance, public administration and current government operations. In the new age, the government does not do everything itself; Rather, the art of statesmanship lies in utilizing all the resources needed to implement the country's public policies through effective governance mechanisms. All nations and governments around the world have their own rules, procedures, and methods for hiring human resources in the public sector. One of the most important and genuine values of most democracies around the world is "justice-based employment" of human resources in the public sector. In this issue, I want to talk about recommendations in employment in the Iranian public sector.

Keywords: Statesmanship, Syndrome, Employment, Recommendation, Administrative & Recruitment Organization, Islamic Parliament of Iran.

* Email: hdanaee@modares.ac.ir

سندرم خطرناک توصیه‌های استخدامی در بخش دولتی ایران: مجلس شورای اسلامی چه باید کند؟

حسن دانائی‌فرد*

استاد، گروه مدیریت دولتی، دانشکده مدیریت و اقتصاد، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران.

۱۴۰۰/۰۸/۳۰

چکیده: دستگاه شوررداری ایران برای انجام کارویژه‌های خود در عرصه حکمرانی ملی، اداره امور عمومی و عملیات جاری حکومتی به نیروی انسانی مناسب نیاز دارد. در عصر جدید، دولت همه کارها را خود انجام نمی‌دهد؛ بلکه هنر شوررداری حکومت، در بهره‌گیری از همه منابع لازم برای اجرای خط‌مشی‌های عمومی کشور از طریق سازوکارهای اثربخش حکمرانی نهفته است. همه حکومت‌ها و دولت‌ها در سراسر جهان برای استخدام نیروی انسانی در بخش دولتی قوانین، رویه‌ها و روش‌های خاص خود را دارند. یکی از ارزش‌های مهم و اصیل بیشتر دموکراسی‌ها در سراسر عالم «عدالت استخدامی» در استخدام نیروی انسانی در بخش دولتی است. در این شماره می‌خواهم درباره توصیه‌های استخدامی در بخش دولتی ایران صحبت کنم.

واژگان کلیدی: شوررداری، سندرم، توصیه‌های استخدامی، سازمان اداری و استخدامی، مجلس شورای اسلامی.

* رایانامه: hdanaee@modares.ac.ir

نوع مقاله: سخن سردبیر

DOI: 10.22034/jipas.2021.140481

شاپا چاپی: ۶۲۵۶-۲۶۷۶

شاپا الکترونیک: ۲۶۷۶-۶۰۶X

مقدمه

دستگاه کشورداری ایران برای انجام کارویژه های خود در عرصه حکمرانی ملی، اداره امور عمومی و عملیات جاری حکومتی به نیروی انسانی مناسب نیاز دارد. در عصر جدید، دولت همه کارها را خود انجام نمی دهد؛ بلکه هنر کشورداری حکومت، در بهره گیری از همه منابع لازم برای اجرای خطمشی های عمومی کشور از طریق سازوکارهای اثربخش حکمرانی نهفته است. بنابراین در چنین حالتی دولت ها صرفاً دست به اعمال حکمرانی می زنند ولی اجرای خطمشی های ملی را به عهده سایر بخش های جامعه محول می کنند. بر این اساس، تزریق برخی از نیروهای انسانی در عرصه حکمرانی (رهبری نظام، رؤسای سه قوه، نمایندگان مجلس، نمایندگان مجلس خبرگان رهبری، اعضای شورای نگهبان، اعضای مجمع تشخیص مصلحت نظام) ممکن است کاملاً سیاسی، یا از طریق انتخابات دموکراتیک یا بر اساس فرایند انتصاب قانونی کشور باشد. به عبارت دیگر، ممکن است این افراد در دولت استخدام نشده باشند؛ زیرا می توانند از طریق فرایند دموکراسی وارد دستگاه حکومت شوند، ولی اعضای مجمع تشخیص با ورود به دولت کارراهه شغلی خود را طی می کنند. از طرف دیگر در عرصه اداره امور عمومی و عملیات جاری دولت، برخی افراد به صورت مستقیم یا غیر مستقیم به استخدام دولت درمی آیند. این افراد باید براساس نوعی قرارداد به استخدام دولت درآیند. در نتیجه در فرایند مدیریت منابع انسانی در بخش دولتی، «استخدام نیروی انسانی» مرحله اصلی ورود به بخش دولتی است. همه حکومت ها و دولت ها در سراسر جهان برای استخدام نیروی انسانی در بخش دولتی قوانین، رویه ها و روش های خاص خود را دارند. یکی از ارزش های مهم و اصیل بیشتر دموکراسی ها در سراسر عالم «عدالت استخدامی» در استخدام نیروی انسانی در بخش دولتی است.

جمهوری اسلامی ایران که بر اساس قانون اساسی خود همه شهروندان را دارای حق و حقوق نسبت به حکومت و دولت می داند بر عدالت استخدامی در بکارگیری شهروندان در دولت و بخش دولتی تأکید داشته، دارد و خواهد داشت. هیچ سندی چه بر اساس مصوبات قانونی حکومت، چه براساس بیانات بنیانگذار جمهوری اسلامی و همین طور رهبری نظام اسلامی وجود ندارد که «رویکرد استخدام توصیه ای در بخش دولتی» ایران را توصیه کرده باشند. به عبارت دیگر نص صریح قانون اساسی و منویات امام (ره) و رهبری نظام بر «رعایت عدالت در استخدام نیروی انسانی» تأکید دارند. اما از سال ها پیش

رویه‌ای در جذب نیروی انسانی در بخش دولتی شکل گرفته که به هیچ‌وجه متناسب با وجهه عدالت‌محوری نظام اسلامی، منشور امامین انقلاب نبوده و نیست. این رویه همان «**رویه توصیه استخدامی**» است که بعضاً توسط برخی از مقامات در بخش دولتی نهادینه شده است. نقش نمایندگان محترم مجلس، وزرا، مسئولان عالی‌رتبه کشوری و لشکری، روحانیون دارای مقام و منصب دولتی یا فاقد پست دولتی در ارتقای عدالت استخدامی در بخش دولتی کشور بر کسی پوشیده نیست. در این میان نقش مجلس شورای اسلامی در تصویب قوانینی که عدالت را در همه ابعاد و ساحت‌های جامعه ساری و جاری کند، نقشی بی‌بدیل و برجسته است.

توصیه به استخدام از طرف هر مقامی، حتی خود نمایندگان محترم مجلس، ناقض عدالت استخدامی است و باید در سراسر بخش دولتی برچیده شود. برای برچیدن این رویه دون شأن جمهوری اسلامی ایران، مجلس شورای اسلامی بایستی هرگونه توصیه به استخدام نیروی انسانی در بخش دولتی را «جرم ملی» تعریف و قانون یا مصوبه‌ای را وضع کند که توصیه‌های هر مقامی چه کتبی و چه شفاهی برای استخدام در نظام اداری را جرم تلقی کند. دستگاه‌های فرهنگی کشور، ائمه جمعه و جماعات سراسر کشور، خلاف عدالت بودن «توصیه‌های استخدامی» را فرهنگ‌سازی کنند و «تصویر این رویه» را در اذهان آحاد جامعه ناپسند جلوه دهند تا کسی جرأت توصیه به استخدام کسی در بخش دولتی را نداشته باشد. در عین حال باید متذکر شد که استخدام در نهادهای سیاسی خاص، نهادهای امنیتی کشور و برخی از دستگاه‌های حکومتی که فرایند‌گزینی خاص دارد باید به شکلی متفاوت مدنظر قانون‌گذاران قرار گیرد.

سازمان امور اداری و استخدامی کشور باید با طراحی فرایند شفاف جذب و استخدام در دولت، ضمن ارتقای عدالت استخدامی در سراسر بخش دولتی، اجازه تبلیغات مسموم علیه کیان‌پاکی و سلامت اداری کشور را به منتقدان ندهد؛ زیرا در حال حاضر افراد زیادی از طریق انواعی از توصیه‌ها در قالب‌های مختلف شغلی وارد دستگاه‌های دولتی شده‌اند و گروه‌های ذینفع و ذی‌نفوذ در سراسر کشور با فشار بر نمایندگان محترم مجلس تلاش می‌کنند این افراد را وارد سازمان‌های دولتی کنند. هرچند سال که از عمر انقلاب اسلامی می‌گذرد، علی‌رغم انواع برنامه‌های تحولی در بخش دولتی که بر کاهش نیروی انسانی در سازمان‌های دولتی تأکید دارند، بر تعداد نیروهای انسانی این بخش افزوده می‌شود و بار بودجه‌ای حقوق و دستمزد دولت را افزون می‌کند. این رویه ترفند شناخته شده‌ای است که عده‌ای در کشور دنبال می‌کنند و اگر مجلس شورای اسلامی

مانع آن نشود هر چند سال بخش دولتی کشور بزرگ و بزرگ‌تر می‌شود و بار هزینه‌ای دولت لحظه به لحظه بیشتر می‌شود. اگر مجلس شورای اسلامی از طریق مصوبه‌ای، توصیه به استخدام را نقض قانون تلقی کند و توصیه‌کنندگان را از چنین کاری برحذر دارد، اولین کسانی که منتفع خواهند شد خود نمایندگان محترم مجلس خواهند بود که تحت فشار موکلان خود در سراسر کشور مجبور می‌شوند بعضاً کسی را یا کسانی را توصیه به استخدام کنند. بسیاری از مسئولان محترم کشور از وزرا، استانداران، روحانیون محترم و ائمه جمعه و جماعات نیز در سراسر کشور از فشار افراد برای توصیه آن‌ها به استخدام در دستگاه‌ها، در امان خواهند بود. مردم کشور نیز که باید براساس قانون اساسی کشور مطمئن به عدالت‌محوری حکومت اسلامی باشند، باورش‌ان دو چندان خواهد شد و امید جوانانی که به توصیه‌کنندگان دسترسی ندارند را به فرایند قانونی استخدام در بخش دولتی زنده خواهد کرد.

به نظر می‌رسد طرح سازماندهی کارکنان دولت که سازمان امور اداری و استخدامی کشور باید تدوین کند، تزریق نیروهایی به دستگاه دولت است که به نظر برخی از افراد جامعه ممکن است فرایند عادلانه استخدام را طی نکرده باشند، هرچند که ممکن است بسیاری از آنها افرادی شایسته باشند. اگر این ترفند توصیه‌های استخدامی (که از اساس مبتنی بر ورود اولیه به سازمان‌های دولتی و سپس بکارگیری اهرم فشار بر نمایندگان محترم مجلس و دولت است) در سال جاری کارگر واقع شود، همین روند در آینده هم ادامه خواهد یافت؛ طوری که در آینده عاقله کارمندی دولت بخش اعظم بودجه کشور را به عنوان حقوق و دستمزد به خود اختصاص خواهد داد و امکان انجام کارهای عمرانی را از دولت سلب خواهد کرد. اگر براساس معماری نظام اداری کشور، دولت و مدیریت دولتی قرار است صرفاً حکمرانی کنند و تصدی را به بخش‌های مردمی، غیر انتفاعی و خصوصی واگذار کنند تزریق نیروهای شرکتی، قراردادی، کار معین به دولت توجیه نظری ندارد؛ بلکه صرفاً امری سیاسی تلقی خواهد شد. این عبارت که چرا دولت باید پولی به مالکان شرکت‌های نیروی انسانی بپردازد بلکه خود باید مستقیماً با آنها قرارداد ببندد مثل این است که گفته شود در جایی که بخش خصوصی متولی اجرای خط‌مشی‌های دولت است نباید با شرکت‌های مجری برنامه‌های خط‌مشی‌های عمومی قرارداد بست بلکه باید با نیروی کار آن شرکت‌ها قرارداد منعقد شود. این گفته یا باور، معماری نظام اداری را مخدوش می‌سازد زیر دولت قرار نیست

برای جلوگیری از ظلم به کارکنان یا کارگران همه آنها را مستقیماً خود به استخدام در بیاورد بلکه باید قوانین حاکم بر روابط کارکنان و کارگران با شرکت‌ها را عادلانه سازد تا در حق آنها جفایی صورت نگیرد. اگر سازمان امور اداری و استخدامی کشور نتواند فرایند عادلانه استخدام در دولت را سامان دهد و انگ توصیه‌های استخدامی را از چهره نظام اداری کشور بزدايد رسالت خود را انجام نداده است. تصور ناعدالتی در استخدام در بخش دولتی باید در اذهان مردم ایران به تصویری از فرایند استخدامی عادلانه تبدیل شود تا همیشه مردم با امید به رسیدن به حقوق خود در این کشور وفادار به حکومت اسلامی ایران بمانند. بر این اساس سازمان امور اداری باید سند ممانعت از رواج توصیه‌های استخدامی در بخش دولتی را تنظیم و به دولت ارائه تا در قالب لایحه‌ای به مجلس شورای اسلامی ارسال و با تصویب آن، این برچسب ناصواب به جمهوری اسلامی برچیده شود.

